

Доц. Антоний Гълъбов, пред „Труд“:

Има риск от полупрезидентски режим

Интервю на
БИЛЯНА ВЕСЕЛИНОВА

На прага на поредните предсрочни парламентарни избори и редовните президентски такива, най-голямата опасност е, ако гражданите не излязат да гласуват. Тази теза изказа пред „Труд“ доц. д-р Антоний Гълъбов. Категоричен е, че президентът Радев трябва да бъде спряен и да плати политическа цена за националната и политическа криза, която сам е предизвикал.

- Наблюдавайки случващото се от последните години в пленарна зала, съставите на Народното събрание, защо политическият елит от 90-те години не успя да се възпроизведе в наши дни доц. Гълъбов? Защо така се влоши качеството на политическото представителство у нас?

- Това е сложен въпрос, но онова, което ми се струва важно е начинът, по който политическият елит от 90-те години взаимно успя да се дискредитира. Това е проблем както в развитието на самите политически партии, които не успяха да съхранят ценните си хора, не успяха да създадат ново поколение политици, така и по отношение на самия начин, по който се практикуваше властта. От гледна точка на партийното развитие, на тази основна функция на политическите партии като организации, тъй като политическите партии имат 8 групи функции, това е една от тях - формиране на следващо поколение политици в рамките на една партия. Но това означава да се съхранява авторитета на онези, които вече са служили в определена роля и са се оттеглили. Не се формира политическа памет, това разбиране за съхраняване на човешкия капитал на политическите партии не се изгради като култура. Прекаленото личностно противопоставяне на отделни фигури не позволи формирането на следващо поколение политици. Дори в 90-те години все пак беше в относително по-добро състояние този процес, от гледна точка на изработени школи за партийни кадри. Всичко това приключи в края на 90-те години заради еготизма на средното поколение в тази партия, тогава те бяха в средна възраст и прецениха, че е по-добре да се концентрират в себеси и да олицетворяват само те партията. Всъщност, с малко изключения като българското училище за политика и с още няколко инициативи ние нямаме автентична партийна култура за формиране на кадри. Няма-

ме култура и за съхраняване на онези, които са изиграли роля в политическия живот и роля за формиране на млади политици.

- И каква картина виждаме в дясното и в лявото в момента?

- Винаги съм казвал, че дясното политическо пространство е по-скоро галактика, отколкото един център. Лявата политическа философия търси възможност всички да са на едно място. Дясната политическа философия е по-скоро идеалистична. Това, което много трудно разбират десните политически формации е, че всяка една от тях трябва да представлява своите избиратели, но да се научи да работи с другите. Това е онзи баланс, който продължава да липсва в дясно. ГЕРБ се измести повече в центъра, независимо от коалицията със СДС и засега ГЕРБ не успява да привлече на своя страна дори разочаровани избиратели от дясно. За мое голямо съжаление „Демократична България“ загуби много от ясения профил на ДСБ и потъна в това относително размито пространство, което се олицетворяваше от „Да, България“. От друга страна и вляво има избиратели, които не разпознават в линията на БСП свое автентично представителство. Видяхме това на европейските и на местните избори, видяхме го още по-ясно и на редовните парламентарни избори на 4 април, както и на предсрочните такива на 11 юли. Не е случайно това, че БСП постигна най-ниския си възможен резултат като парламентарно представителство и за съжаление не виждам сигнали за осъзнаване защо се случи така. За мен основната причина е загубата на собствения идеологически профил на БСП. След усилието преди две години да се придвижи в посока на национализъм, да се опита да търси пространство там и да привлече от там избиратели, БСП не се опита да представи на хората с леви убеждения един умерен европей-

ски ляв проект.

- В каква кондиция е ДПС на прага на трети избори за парламент за тази година?

- В интерес на истината, това е опитна партия. ДПС изглежда мобилизирано. ДПС бързо се ориентира в това, че в 46-ото Народно събрание няма да се формира мнозинство и побърза да заеме удобна позиция, която запазва дистанция спрямо останалите партии. Освен всичко останало, откритата провокация от страна на Румен Радев към Мустафа Карадайъ, според мен още повече ще мобилизира избирателите на ДПС и то по отношение на президентските избори. ДПС е политическа организация, която има дългосрочен опит в организирането на избори и дори на 11 юли да приемем по-слабия резултат на гласуването с машини, струва ми се, че на следващите избори този ефект ще бъде преодолян.

- Валидна ли е политическата аксиома, че без ДПС няма избран президент и за предстоящите президентски избори?

- Познавам колеги, които отхвърлят тази аксиома. В известен смисъл това беше вярно, когато имахме две ясно очертани политически полета, когато имахме ОДС от едната страна и БСП от другата. Тогава изглеждаше наистина, че подкрепата на ДПС е решаваща. В момента при условията на по-ниска избирателна активност и по-високата дисциплина на избирателите на ДПС, тяхното мнение и тяхната подкрепа ще имат значение.

- Защо девалвира така говоренето от парламентарната трибуна, кой има интерес от грозните нападки, обиди, развяване на чатове, снимки?

- За мен обяснението трябва да върви по линията на тази корпоративна война, която се води в България през последните седем години и по-точно след фалита на КТБ. От една страна се сменяха поколения в корпоративния сектор, сменяха се поколенията, които през 90-те години успяха да генерират допълнителни и значителни средства чрез приватизация и тн, но заедно със смяната на поколения се появиха и нови фигури, които са доста по-агресивни и търсят възможност да се настаният в съответните пазарни ниши, които често са свързани с политиката. Тази корпоративна война предизвика и до голяма степен настръчва и сега опитът направо да се разруши сегашната система на политическо представителство. Това не е теория на конспирацията, това е практика. Тук става дума за много сериозни корпоративни интереси, които се почувстваха застрашени от дейността на главния прокурор, почувстваха се застрашени от други

Агресивни корпоративни интереси са в основата на острото политическо противопоставяне

Нашият гост

ДОК. АНТОНИЙ ГЪЛБОВ е роден през 1964 г. в София. Завършва социология в СУ „Св. Климент Охридски“. Преподавател в Департамент „Политически науки“ в Нов български университет. Консултант на български и международни НПО, работещи в сферата на човешките права, противодействие на корупцията, етнически и религиозни различия, прозрачност на местната власт.

интереси, които са били фаворизирани преди и решиха да се обединят временно. И в момента виждаме това много тежко, много остро противопоставяне на политическо ниво, защото в основата му стоят много агресивни корпоративни интереси.

- Вярвате ли на тази история с Татяна Дончева и Радослав Василев от ИТН? Не е ли тя снимка на сблъсък между политическия опит и новите лица в пленарна зала?

- Краткосрочната цел на ИТН е да попречи на ИБГНИ да участва в следващия парламент. Целта на ИТН е да привлече по-радикалните избиратели на тази доста шарена коалиция. И точно затова разказът на ИТН е разказ за предателството. Затова, че другите партии са ги предали, а дори ето - Татяна Дончева се е опитала да ги разцепи. Този „героичен“ разказ за предателството работи по отношение на избирателите на ИТН и затова смятам, че те ще успеят да постигнат целта си. Съвсем друг е въпросът, който остана някакси встрани от общественото внимание - въпросната среща се е провела на 12 август. И ако ставаше дума наистина за толкова смел, почтен жест от страна на ИТН, се питам дали той не трябваше да дойде на 13 август, та дори на 14 август, а не три седмици по-късно, когато се използва подходящия момент. Времето след това не е било необходимо, за да се разбере какво пише на листче, което дори не съществува към момента. Затова аз имам сериозни съмнения от гледна точка на естествената реакция на един възмутен и почтен човек. За мен става дума за добре организиран опит да се компроментира трайно политическата кариера на Татяна Дончева.

- Преди няколко дни, пред „Труд“ казахте, че президентът Радев трябва да плати политическа цена за националната и политическа криза,

която предизвика.

- Да, категорично.

- За какво той е пряко отговорен?

- Това би могло да е тема на дълъг разговор, тъй като наблюдавам и изследвам поведението на Румен Радев от момента преди още да бъде официално издигнат за кандидат-президент преди първия му мандат. Осъществяването на предизборната си кампания той твърдеше, че ще използва Консултативния съвет за национална сигурност (КСНС) като инструмент за налагане на политическия дневен ред. Нещо, което още тогава показваше, че той не разбира смисъла на този Съвет и най-вероятно няма да е в състояние да я развие. Всъщност, от 9 януари 2020 г. ние няхахме редовно заседание на КСНС, до преди 2 седмици. Началото на тази атака беше в края на 2019 г., когато Румен Радев заяви, че започва консултации за промени в конституцията, тогава казах, че той започва предизборната си кампания. На КСНС на 9 януари 2020 г. не се стигна до съгласие, тъй като той винаги се опитва да наложи собствено си разбиране, тъй като не е диалогичен човек. И следващите му стъпки бяха ясни - снемането на политическо доверие от правителството, опитите за противопоставяне, за спиране на взаимодействието между институциите, за да се стигне до юли месец, когато след от съд акт за претърсване в администрацията на президентството, той реши да насочи обществените тревоги и обществения протест в своя посока. Всъщност, не става дума за случайни действия, става дума за цялостно водене на политика. Припомням само, че Стратегическият съвет, който той създаде, представи един алтернативен документ за развитие като национална програма до 2030 г. със засилващата се амбиция в Плана за възстановяване и развитие да бъдат включени проекти, разработени от неговата администра-

ция, за сметка на администрацията на управляващото правителство. Всичко това в известен смисъл се случва в момента чрез служебното му правителство и най-вероятно, както разбрахме от господин Пеканов, следващото служебно правителство, без да има каквато и да е легитимност да прави това, ще депозира този План в Брюксел, който ще ангажира поне следващите две редовни правителства с определени политики и проекти. Така че, както се казва „има история на заболяването“, Има ясна епикриза, която показва, че не става дума за емоции, наранено ето, а става дума за овладяване на колкото е възможно по-голям властови ресурс и директно конфронтиране с изпълнителна, законодателна и съдебна власт.

- Виждате ли тенденция за създаване на условия за президентска република и ако да - кой има интерес от подобни сериозни промени?

- Бих могъл да използвам израза, че има пълзящ опит за подобно нещо. Целта е максимално компроментиране на парламента, нагнетяване на допълнително недоверие, граничещо до отворачане към политическите партии. Нещо, което работи изцяло и единствено само в посока на някакъв полупрезидентски режим. Заложеният проблем в българската конституция с прекия избор на президент и вицепрезидент винаги е бил източник на подобен риск, но за пръв път този риск се реализира във вид на заплаха. Тези амбиции се изразяват нееднократно от експерти и от фигури, близки до Румен Радев, така че, няма съмнение, че амбициите на президента е да се опита максимално да се възползва, включително и от тези негативни реакции, които очаквам в българското общество в резултат от последните дни на работата на 46-ото Народно събрание. Тенденцията към някакъв вид централизиран, авторитарен режим на управление е

ясно изразена. Тази авторитарна амбиция е налице. Големият въпрос е, че в демокрациите, единственият защитен механизъм е участието на гражданите. Ако то не се случи на предстоящите избори, например, ние може да се придвижим към някакъв полупрезидентски режим, но от типа на Руската федерация, а не от типа на френската република.

- Да не би някой да иска да ни внесе конституция?

- За съжаление виждам в региона, че има подобни амбиции. Молдова миналата година успя да се справи, молдовските граждани успяха да се справят с техния президент, който имаше потреващо близък профил до този на Радев. Молдова ни показа, че ако гражданите са в състояние да разпознаят подобни рискове за демокрацията, те са тези, които могат да спрат такива процеси. В Румъния има сходни политически процеси, които също са силно обезпокоителни.

- Изборите на 14 ноември какъв парламент ще оформят?

- Моите опасения са за ново дъно на електорална активност, ново ниво на отказ от участие в избори. Това би бил най-лошият сценарий, ако гражданите не излязат да гласуват. Като партиен състав следващият парламент няма да е много по-различен. Няма да е лесно съставяне на мнозинство.

- Как да приемаме говоренето за политически проект на служебните министри Петков и Василев?

- Като за политически инженеринг. Това е корпоративен проект, не е политическа партия. Няма време за създаването на нормална политическа партия. Ако възникне подобен субект, той ще бъде породен корпоративен играч, какъвто е ИТН. ИТН е фирма, която се превърна в партия.